

Любов до книги плекаємо змалку

Сьогодні книги стрімко втрачають свою популярність. І дорослі, й діти частіше надають перевагу відпочинку за комп'ютером, ніж з книгою. Та й по необхідну інформацію частіше звертаються до Інтернет-служб, ніж до бібліотеки. У той час, як любов до книги, начитаність, літературний смак — це показники культурної, загально розвиненої, високоморальної особистості. Тож варто змалку долучати дітей до світу книг.

Дошкільне дитинство — це саме той час, коли варто долучати юну особистість до книги. Йдеться не про навчання дітей читання, а насамперед про формування пізнавального інтересу до цього процесу, вміння та бажання працювати з книгою, виховання культури читача.

Багаторічні спостереження за дошкільниками показують, що далеко не в усіх дітей є бажання тримати в руках книжку (не говорячи вже про бажання слухати, пізнавати). У багатьох дітей відсутні навички роботи з книгою (користуватися змістом, орієнтуватися на сторінках тощо) та усвідомленого читання. "Це не проблема для дитини дошкільного віку (від трьох до шести-семи років), бо дошкільник — не є активним читачем!" — може відповісти опонент. Так, дошкільник за своєю природою — активний слухач, але за умови, що дорослі, які його оточують, є активними читачами, чим, на жаль, може похвалитися не кожна родина.

Крім того, більшість шестирічних малят уже перебувають у школі, де є необхідність працювати з підручниками, словниками, довідниками, тощо. Тим учням, які не мають навичок роботи з книгою, як правило, важко вчитися. Тому змалку варто приділяти цьому питанню достатню увагу.

Чому дитина обирає комп'ютер, а не книгу?

У тому, що в дитини немає інтересу до книги, найчастіше винні батьки. Назвемо кілька найтипівіших помилок батьків, які відбивають у малюка бажання брати книгу до рук.

- Батьки проводять свій вільний час за комп'ютером, а не за книгою, та й дитині мало читають книжок, тобто не є для неї прикладом активного читача.
- Батьки, не розуміючи суті підготовки до школи і прагнучи вимуштрувати свою дитину на вундеркінда, примушують п'яти-шестирічного малюка читати, що не відповідає його віковим і психофізіологічним можливостям.
- Дорослі заохочують дитину до читання солодощами ("Прочитай це слово і отримаєш цукерку! А за тістечко треба прочитати більше!"), не усвідомлюючи, що читання саме по собі має стати для дитини насолодою.
- Дорослі замінюють процес читання книжок переглядом мультфільмів, телепередач або, що значно гірше, комп'ютерними іграми, які пропагують насильство, і дитячу психіку просто-таки атакують образи теле-пузиків, людино-павуків, людино-машин, страшних орків тощо.

Остання проблема постає сьогодні найгостріше. Адже віртуальна дійсність, створена телевізійним та Інтернет-простором, "відриває" дитину від життя, робить емоційно байдужою у реальних стосунках зі світом людей та природою. Крім того, переглядаючи мульт-кінофільми, діти сприймають лише фабулу, розгортання подій, пригоди персонажів, що значно простіше, ніж побачити й усвідомити красу й силу художнього слова, образів, прийомів під час слухання, розглядання, читання книги.

Розуміємо, що у наш час неможливо уявити життя без комп'ютера. Тому й не пропонуємо повністю відмовлятися від його використання. Головне не замінювати ним усі інші

радість такого короткого дитинства — відкриття таємниць природи, рухливі й настільні ігри з однолітками, спілкування з мистецтвом — живописом, музикою і літературою!

Старшим дошкільнятам дозволяється перебувати перед екраном комп'ютера, телевізора в межах 15 хвилин на день.

Хочу розглядати, читати і пізнавати!

Інтерес до читання виховується насамперед через розвиток пізнавальної й мовленнєвої активності дитини. У малюка має бути сформована потреба пізнавати довкілля і себе в ньому, шукати відповіді на свої "чому" самостійно і з допомогою дорослого, спілкуватися зі світом — людьми, природою, мистецтвом. Завдання батьків — допомогти дитині усвідомити, що книга є одним із засобів пізнання нового, а художнє слово — високим мистецтвом.

Саме тому особливо ефективною у формуванні інтересу до читання є методика, орієнтована на активне спілкування дорослого читача (батька, матері) з дитиною як читачем-початківцем.

Ігри в роботі з книгою

Слід пам'ятати, що розвиток у дошкільньому дитинстві забезпечується передусім у ігровій — провідній для цього віку — діяльності, а не навчальній, тому не поспішайте формувати сурогат навчальної діяльності, використовуючи шкільні форми для організації життєдіяльності дошкільників. Тож і роботу з книгою найефективніше будувати в ігровій формі.

Працювати з книгою, так само як і гратися, можна лише тоді, коли цього хоче дитина! І починати таку роботу варто з "чарівного" для кожного малюка слова: "Пограймося!". Якщо дитина погоджується, тоді продовжуйте: "Один, два, три, почали!".

Подаємо кілька ігор, які можна пропонувати дітям.

Як прищепити любов до книги

Дитяча хвороба ХХІ століття - відсутність інтересу до книги. У вік інтернету діти перестають читати і скоро перестануть зовсім. Чи можна прищепити дитині любов до читання? Можна, впевнені дитячі психологи. Але результат буде успішним тільки в тому випадку, якщо батьки не тиснуть, а ... самі подають приклад. Діти, які читають, найчастіше виростають у читаючих батьків.

Привчити дитину до читання і змусити її читати - два різні завдання. Ми рекомендуємо відмовитися від другого і зосередитися на першому. Можна, звичайно, змушувати читати і з-під палиці - підкупом, вмовляннями, дозволом дивитися телевизор за кожні прочитані 10 сторінок ... Але як тільки ваше чадо трохи підросте, книги будуть відкинуті й забуті як спосіб гноблення, а ваші син або дочка міцно засядуть в комп'ютерному кріслі.

Читати дітям можна і потрібно з дитинства. Маленькі діти люблять книги, для них це - розвага, цікаві історії, красиві картинки і просто заспокійливий звук маминого голосу. Книги для найменших обов'язково повинні містити барвисті ілюстрації та короткі зрозумілі історії. Зараз книги для найменших читачів - нерідко виконують ще й функцію іграшок. У них можуть бути зав'язки, аплікації і отвори, в які можна просунути пальчики. У цьому немає нічого поганого, впевнені дитячі психологи: такі книги-іграшки привчають дитину до того, що будь-яка книга - цікавий світ, наповнений пригодами.

Кожному віку - свої книги. Звичайно, мамам і татам хотілося б скоріше перейти до цікавих і змістовних книг про Буратіно, Муммі-тролів або Пеппі Довгупанчоку. Ці історії вони пам'ятають і люблять з власного дитинства. Але маленька дитина ще не здатна осмислити такі складні сюжети. Кожен малюк повинен пройти через короткі віршики, потішки і адаптовані варіанти народних казок.

Близькі герої. Сюжети і герої книг повинні бути цікаві дитині. У ранньому віці улюбленими героями зазвичай бувають тварини або оживлі іграшки. Пізніше стають цікаві книги про однолітків. Добре, якщо герой книги побуває в знайомих дитині ситуаціях: у дитячому садку, у лікаря, в зоопарку, в пісочниці.

Як привчити дитину читати самостійно, коли вона теоретично вже вмє це робити, але не хоче? На цю тему можна писати цілі наукові праці. До яких тільки хитрощів вдаються батьки: "Сторінку я - сторіночку ти", "Прочитаєш розповідь сам - отримаєш цукерку" ... Один з найпідступніших і дієвих прийомів - зупинитися на найцікавішому місці і піти під приводом термінових справ: потрібно зателефонувати на роботу, розвісити білизну, вимкнути киплячий суп. Але це спрацює тільки в тому випадку, якщо книга по-справжньому цікава вашому малюкові. Тому вибирайте ті історії, які здаються йому захоплюючими, а не ті, які ви вважаєте корисними і обов'язковими до прочитання.

Власний приклад. Напевно, один з найбільш важливих факторів. Про те, що по-справжньому цікаво, а не "корисно" або "потрібно", дитина дізнається на прикладі дорослих. У сім'ях курців, як би не ховалася батьками тяга до сигарет, найчастіше виростають підлітки, які палять. Заборонене задоволення виявляється найпривабливішим. Якщо після роботи ви сідаєте за вечерю з газетою або вмикаєте телевізор, дитина швидко розуміє, що по-справжньому цікаві телевізор і журнали, а книги - це нудьга і забов'язанність. Люди, які по-справжньому люблять читати, згадують, що часто бачили своїх батьків з книгою - в кріслі ввечері, на дачі і навіть за їжею, хоч це і не дуже корисно.

Обговорюйте прочитані книги з дитиною. Нехай вона бачить ваш інтерес до прочитаної історії. Навички переказу, викладу своїми словами розвивають мислення, та й у школі дуже знадобляться. Спільне читання вголос вечорами - гарна

традиція, яку варто зберегти і після того, як дитина навчилася самостійно читати.

Десять правил. Французький письменник Даніель Пеннак сформулював 10 правил дитячого читання, які допоможуть зберегти і підтримати у дитини інтерес до книг:

- *Право не читати.* Ніхто не любить робити те, що змушують. Хочете, щоб ваша дитина на все життя зненавиділа читання - змушуйте її читати, загрожуєте, застосовуйте покарання.

- *Право перескакувати.* Ви ніколи не пропускаєте описів природи в довгих романах? Ніколи не хотіли дізнатися, чим закінчиться книга про пригоди? Не заглядали на сто сторінок вперед, щоб дізнатися, чи виживе улюблений герой? Дозвольте все це і своїй дитині.

- *Право не дочитувати.* Теж саме. Не всі книги і фільми варто дивитися і читати до кінця, деякі виявляються відверто поганими. Залиште їй право залишити не вподобану книгу.

- *Право перечитувати.* Не потрібно говорити їй: "Навіщо ти вп'яте читаєш одне і те ж, краще б дізналася щось нове". Краще порадійте, що дитині полюбилися герої і сюжет книги. Можна порадити їй книгу того ж жанру, або іншу книгу цього автора. Але не забороняйте їй перечитувати улюблені історії.

- *Право читати що завгодно.* У житті школяра багато правил і заборон. Якщо ви хочете, щоб книга була для дитини задоволенням і розвагою (а це єдиний спосіб полюбити читати в дитинстві), дозвольте їй читати без усякої системи.

- *Право на боварізм* (захоплено-піднесене ставлення до прочитаного, небажання побачити грань між фантазією і реальністю). Підлітки часто ділять світ на чорне і біле, люблять пафос, схильні до максималізму - це необхідний етап розвитку. Не висміюйте його за це.

- *Право читати де завгодно.* Якщо дитина хапається за книгу в транспорті, за їжею або в туалеті - значить, вона посправжньому полюбила читати. Звичайно, це не завжди

корисно для травлення і очей, зате видає справжнього пристрасного читача.

- **Право читати вголос.** Це не тільки захоплююче, але і корисно: розвиває хорошу дикцію і слухову пам'ять. А можливо, син або дочка захотіли поділитися з вами смішним або цікавим уривком з книги. Не обривайте їх.

- **Право "встромлятися".** Вивудити з полиці першу-ліпшу книгу, відкрити її на будь-якій сторінці і застромитися на хвилинку. Може бути, побачений уривок так зацікавить ваше маля, що пізніше книга буде прочитана від початку до кінця.

- **Право мовчати про прочитане.** Можливо, дитина не захоче обговорювати з вами прочитану книгу, і це нормально. Не потрібно витягати з неї те, що вона вважає сокровенним або не готова обговорювати. Це зовсім не означає, що книга не викликала в неї ніяких думок.

За матеріалом <https://vseosvita.ua/library/metodicni-poradi-lubov-do-knigi-plekaemo-zmalku-180502.html>